

PRESERVE

Preventing Racism and Discrimination -
Enabling the Effective Implementation of the
EU Anti-Racist Legal Framework

PROJECT 101049763 - CERV-2021-EQUAL

Διατάξεις οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων

Μέρος 1 - Θεματική 3

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Directorate-General for Justice and Consumers of the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Co-funded by the
European Union

Επισκόπηση ενότητας

Επισκόπηση βασικών πτυχών και εννοιών οδηγίας
2012/29/ΕΕ

Εφαρμογή οδηγίας 2012/29/ΕΕ ανά την ΕΕ (εναρμόνιση και
πρόσφατη εθνική νομολογία)

Μελέτη περίπτωσης: Ελλείψει εναρμόνισης / Οδηγία για τα
δικαιώματα των θυμάτων

Δικαιώματα θυμάτων στην ΕΕ

Κάθε χρόνο, εκτιμάται ότι ποσοστό 15% των Ευρωπαίων, δηλαδή 75 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πέφτουν θύματα εγκληματικότητας. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι ταξιδεύουν, ζουν ή σπουδάζουν σε άλλη χώρα της ΕΕ και ενδέχεται να πέσουν θύματα εγκληματικότητας.

Ανταπόκριση στις ανάγκες των θυμάτων

- ☞ Σεβασμός και αναγνώριση
- ☞ Προστασία
- ☞ Υποστήριξη
- ☞ Πρόσβαση στη δικαιοσύνη
- ☞ Αποζημίωση και αποκατάσταση

Οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων 2019/29/ΕΕ

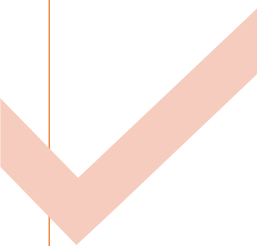
Η οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και διασφαλίζει ότι τα πρόσωπα που έχουν πέσει θύματα εγκληματικότητας αναγνωρίζονται και αντιμετωπίζονται με σεβασμό.

Οδηγία για τα θύματα - Επιτεύγματα

Διασφάλιση ελάχιστων δικαιωμάτων για όλα τα θύματα, όλων των εγκλημάτων

Αναγνώριση ειδικών αναγκών ευάλωτων θυμάτων

Διασφάλιση θέσπισης σαφών, συγκεκριμένων και εκτελεστών υποχρεώσεων

Οδηγία για τα θύματα - Πεδίο εφαρμογής

- ⚖ Ενημέρωση
- ⚖ Διερμηνεία και μετάφραση
- ⚖ Υποστήριξη
- ⚖ Προστασία
- ⚖ Συμμετοχή στην ποινική διαδικασία
- ⚖ Εκπαίδευση των επαγγελματιών του κλάδου
- ⚖ Συντονισμός

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός **χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης**.
- Το Συμβούλιο έχει εκδώσει την απόφαση-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ, της 15ης Μαρτίου 2001, σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες.
- Στο πλαίσιο του Προγράμματος της Στοκχόλμης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2009, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη κλήθηκαν να εξετάσουν τρόπους βελτίωσης της νομοθεσίας και των μέτρων πρακτικής υποστήριξης για την προστασία των θυμάτων.
- Το 2011, το Συμβούλιο δήλωσε ότι θα πρέπει να ληφθούν μέτρα σε επίπεδο Ένωσης προκειμένου να ενισχυθούν τα δικαιώματα, η υποστήριξη και η προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας [ψήφισμα του 2011 σχετικά με οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικαιωμάτων και την προστασία των θυμάτων, ιδίως σε ποινικές διαδικασίες - («**Οδικός χάρτης της Βουδαπέστης**»)].
- **Νομική βάση:** Στο άρθρο 82 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) προβλέπεται η θέσπιση ελάχιστων κανόνων εφαρμοστέων στα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας.

Άρθρο 82 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)

1. Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών διατάξεων [..]

2. Κατά τον βαθμό που είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες. Στους ελάχιστους αυτούς κανόνες συνεκτιμώνται οι διαφορές μεταξύ των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών.

Οι ελάχιστοι αυτοί κανόνες αφορούν:

[..]

γ) τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας, [..]

Η θέσπιση των ελάχιστων κανόνων που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας των προσώπων.

Άρθρο 1 - Σκοποί

- ☞ Να εξασφαλίσει ότι τα θύματα της εγκληματικότητας τυγχάνουν της δέουσας πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας και είναι ικανά να συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία.
- ☞ Τα θύματα να αναγνωρίζονται.
- ☞ Τα θύματα να αντιμετωπίζονται με σεβασμό, ευαισθησία, εξατομικευμένη, επαγγελματική και χωρίς διακρίσεις προσέγγιση, ασχέτως του καθεστώτος διαμονής τους.
- ☞ Από τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων ή τις υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης ή αρμόδια αρχή, που ενεργούν στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.
- ☞ Πρωταρχικό κριτήριο να είναι το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, το οποίο θα αξιολογείται σε εξατομικευμένη βάση. Υιοθετείται προσέγγιση με ευαισθησία προς το παιδί, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία, τον βαθμό ωριμότητας, τις απόψεις, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του παιδιού. Το παιδί και ο ασκών την γονική ευθύνη ή άλλος νόμιμος εκπρόσωπός του, εφόσον υπάρχει, ενημερώνονται για τυχόν μέτρα ή δικαιώματα που αφορούν συγκεκριμένα το παιδί.

Άρθρο 2 - Ορισμοί

Ως «θύμα» νοείται:

- ☞ το φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, που προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη·
- ☞ τα μέλη της οικογένειας προσώπου ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη και τα οποία έχουν υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου.

Ως **«μέλη της οικογένειας»** νοούνται ο σύζυγος ή η σύζυγος, το πρόσωπο που ζει με το θύμα σε κοινό νοικοκυριό με στενή σχέση δέσμευσης σε σταθερή και συνεχή βάση, οι συγγενείς σε ευθεία γραμμή, τα αδέρφια και τα εξαρτώμενα από το θύμα πρόσωπα.

Ως **«παιδί»** νοείται κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών.

Ως **«αποκαταστατική δικαιοσύνη»** νοούνται οιοσδήποτε διαδικασίες μέσω των οποίων το θύμα και ο δράστης μπορούν, εφόσον δώσουν την ελεύθερη συναίνεσή τους, να συμμετάσχουν ενεργά στην επίλυση των ζητημάτων που απορρέουν από την αξιόποινη πράξη με τη βοήθεια αμερόληπτου τρίτου.

Άρθρο 3 - Δικαίωμα των θυμάτων να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά

- ☞ Από την πρώτη επαφή και σε κάθε περαιτέρω αναγκαία επικοινωνία τους με αρμόδια αρχή στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας. (άρθρο 3 παράγραφος 1)
- ☞ Σε γλώσσα απλή και κατανοητή, προφορικά ή γραπτά. (άρθρο 3 παράγραφος 2)
- ☞ Δικαίωμα θυμάτων να συνοδεύονται από πρόσωπο της επιλογής τους κατά την πρώτη επαφή με αρμόδια αρχή, όταν, λόγω του αντικτύπου του εγκλήματος, χρειάζονται βοήθεια ή δυσκολεύονται να κατανοήσουν τις διαδικασίες ή να γίνουν κατανοητά.
- ☞ Οι εγγυήσεις επικοινωνίας εφαρμόζονται στα παρακάτω άρθρα:

Άρθρο 4 - Δικαίωμα λήψης πληροφοριών

Άρθρο 5 - Δικαίωμα λήψης αποδεικτικού εγγράφου για κάθε επίσημη καταγγελία και δικαίωμα μετάφρασης του αποδεικτικού έγγραφου της καταγγελίας, δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε γλώσσα την οποία κατανοούν

Άρθρο 6 - Δικαίωμα λήψης πληροφοριών σχετικά με την υπόθεσή τους

Άρθρο 7 - Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης

Άρθρο 4 - Δικαίωμα λήψης πληροφοριών από την πρώτη επαφή με αρμόδια αρχή

Τα θύματα, από την πρώτη τους επαφή με αρμόδια αρχή, έχουν δικαίωμα να τους παρέχονται οι ακόλουθες πληροφορίες, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση:

- α) το είδος της **υποστήριξης** που μπορούν να λάβουν και από ποιον → σύνδεση με άρθρο 8 (δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων)
- β) οι **διαδικασίες** για την καταγγελία αξιόποινης πράξης και ο ρόλος τους → σύνδεση με αιτιολογική σκέψη 20
- γ) ο τρόπος παροχής **προστασίας**, συμπεριλαμβανομένων των **μέτρων προστασίας** → σύνδεση με ευρωπαϊκή εντολή προστασίας και αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις
- δ) πρόσβαση σε **νομικές συμβουλές, νομική συνδρομή** και οποιοδήποτε άλλο είδος συμβουλών
- ε) πρόσβαση σε **αποζημίωση**
- στ) πρόσβαση σε **διερμηνεία και μετάφραση**
- ζ) πρόσβαση σε τυχόν **ειδικά μέτρα** που υπάρχουν στη διάθεσή τους, εάν **κατοικούν σε κράτος μέλος διαφορετικό** εκείνου της τέλεσης της αξιόποινης πράξης
- η) οι διαθέσιμες διαδικασίες **υποβολής καταγγελιών** σε περίπτωση που τα δικαιώματά τους δεν γίνονται σεβαστά
- θ) τα **στοιχεία επαφής** για λόγους επικοινωνίας σχετικά με την υπόθεσή τους
- ι) οι διαθέσιμες **υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης**
- ια) διαθέσιμοι μηχανισμοί **επιστροφής των εξόδων** της συμμετοχής τους στην ποινική διαδικασία.

Περαιτέρω δικαιώματα ενημέρωσης και υποστήριξης θυμάτων

- ⚖️ Να υποβάλλουν επίσημη καταγγελία με γλωσσική βοήθεια, εάν είναι απαραίτητο, και να λαμβάνουν έγγραφο αποδεικτικό (άρθρο 5)
- ⚖️ Να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της υπόθεσης (άρθρο 6) → σύνδεση με άρθρο 11 (δικαιώματα σε περίπτωση απόφασης για τη μη άσκηση δίωξης)
- ⚖️ Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης (άρθρο 7) Όροι:
 - Για θύματα με επίσημο ρόλο στη διαδικασία.
 - Κατόπιν αιτήματος του θύματος και απόφασης που λαμβάνεται από την αρμόδια αρχή.
 - Δωρεάν και για ευρύ φάσμα διαδικαστικών πράξεων: καλύπτει επαφές με ανακριτικές και δικαστικές αρχές από την πρώτη εξέταση/ακροαματική διαδικασία, καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας έως και τη δίκη. (αιτιολογική σκέψη 34)
- ⚖️ Δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων (άρθρο 8) → σύνδεση με άρθρο 9 (υποστήριξη από τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων). «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων να μην εξαρτάται από την επίσημη καταγγελία αξιόποινης πράξης σε αρμόδια αρχή από το θύμα.» (άρθρο 8 παράγραφος 5)

Συμμετοχή θυμάτων στην ποινική διαδικασία

- ⚖️ **Δικαίωμα ακρόασης** (άρθρο 10) → σύνδεση με άρθρο 25 (**εκπαίδευση** επαγγελματιών, δικαστών και εισαγγελέων που εξετάζουν τα θύματα)
- ⚖️ Δικαίωμα να ζητούν **επανεξέταση** της απόφασης να μην ασκηθεί δίωξη (άρθρο 11)
- ⚖️ **Προστασία από** δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη **θυματοποίηση**, εκφοβισμό και αντεκδίκηση στο πλαίσιο υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης (άρθρο 12)
- ⚖️ Δικαίωμα **νομικής συνδρομής** (άρθρο 13)
- ⚖️ Δικαίωμα **επιστροφής των εξόδων** (άρθρο 14)
- ⚖️ Δικαίωμα **επιστροφής περιουσιακών στοιχείων** (άρθρο 15)
- ⚖️ Δικαίωμα απόφασης για τη **χορήγηση αποζημίωσης από τον δράστη** στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (άρθρο 16)

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunale di Bari

Στην υπό κρίση υπόθεση, η σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού μεταβλήθηκε κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίω διαδικασίας και το θέμα κλήθηκε να εξετασθεί εκ νέου.

Άρθρο 16 (αποζημίωση εντός εύλογης προθεσμίας)

Το ΔΕΕ έκρινε ότι η επανάληψη της εξετάσεως του θύματος σε περίπτωση μεταβολής της συνθέσεως του δικαστικού σχηματισμού ενώπιον του οποίου είχε αρχικώς καταθέσει δεν συνεπάγεται, αυτή καθ' εαυτήν, ότι δεν μπορεί να υπάρξει απόφαση εντός εύλογης προθεσμίας επί της αποζημιώσεως του θύματος αυτού. (§ 48)

Άρθρο 17 - Δικαιώματα θυμάτων που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε:

- ☒ Οι αρμόδιες αρχές να λαμβάνουν κατάθεση του θύματος αμέσως μετά την καταγγελία.
- ☒ Οι αρχές να χρησιμοποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο τις διατάξεις περί εικονοτηλεδιάσκεψης και τηλεφωνικής διάσκεψης που προβλέπονται στη σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 29ης Μαΐου 2000 (17) για την ακρόαση θυμάτων που κατοικούν στο εξωτερικό.
- ☒ Τα θύματα να έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν καταγγελία στο κράτος κατοικίας τους:
 - α) εάν αδυνατούν να το πράξουν στο κράτος τέλεσης της αξιόποινης πράξης (για παράδειγμα, λόγω διοικητικών, νομικών ή προσωπικών περιορισμών)·
 - β) εάν απλά δεν επιθυμούν να το πράξουν, σε περίπτωση σοβαρού εγκλήματος.
- ☒ Η καταγγελία να διαβιβάζεται αμελλητί από το κράτος κατοικίας στο κράτος όπου τελέσθηκε η αξιόποινη πράξη (εφόσον δεν έχει ασκηθεί από τις αρμόδιες αρχές του κράτους κατοικίας η αρμοδιότητα να κινήσουν διαδικασίες).

Προστασία θυμάτων

☞ Δικαίωμα προστασίας (άρθρο 18)

Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων της υπεράσπισης, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να προβλέπονται μέτρα για την προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους από δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση, καθώς και από τους κινδύνους ψυχικής, συναισθηματικής ή ψυχολογικής βλάβης, και για την προστασία της αξιοπρέπειας των θυμάτων κατά τη διάρκεια της εξέτασης ή της κατάθεσής τους. Εφόσον απαιτείται, τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν επίσης διαδικασίες καθιερωμένες από το εθνικό δίκαιο για τη σωματική προστασία των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους.

☞ Δικαίωμα να αποφεύγεται η επαφή μεταξύ θύματος και δράστη (άρθρο 19)

1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να αποφεύγεται η επαφή μεταξύ των θυμάτων και, εφόσον απαιτείται, των μελών της οικογένειάς τους και του δράστη στους χώρους διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας, εκτός εάν η επαφή αυτή απαιτείται από την ποινική διαδικασία.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι στον σχεδιασμό νέων δικαστικών κτηρίων περιλαμβάνονται χωριστοί χώροι αναμονής για τα θύματα.

Άρθρο 18 (προστασία): Το ΔΕΕ έκρινε ότι από το γράμμα του άρθρου αυτού δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης προέβλεψε, μεταξύ των μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία του θύματος αξιόποινης πράξεως, τον περιορισμό σε μία μόνον εξέτασή του κατά την ένδικη διαδικασία. (§ 51)

«Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 18 της οδηγίας 2012/29 δεν απαγορεύει, κατ' αρχήν, σε περίπτωση μεταβολής της συνθέσεως του δικαστικού σχηματισμού, την εκ νέου εξέταση του θύματος αξιόποινης πράξεως από τον σχηματισμό αυτόν κατόπιν αιτήματος ενός των διαδίκων.» (§ 54)

Άρθρο 18 (προστασία): «Εντούτοις, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι τα κράτη μέλη, προκειμένου να κρίνουν αν είναι δυνατή η χρήση ως αποδεικτικού στοιχείου των πρακτικών της καταθέσεως του θύματος, πρέπει να ελέγχουν αν η εξέτασή του είναι πιθανό να έχει καθοριστική σημασία για την έκδοση αποφάσεως σχετικά με τον κατηγορούμενο και να διασφαλίζουν, μέσω αυστηρών δικονομικών εγγυήσεων, ότι η διεξαγωγή των αποδείξεων στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας δεν θίγει τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας αυτής, κατά την έννοια του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, ή τα δικαιώματα της υπερασπίσεως, κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Χάρτη.» (§ 55)

«Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ειδικές συνθήκες όπως αυτές για τις οποίες γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη θα μπορούσαν να οδηγήσουν στη μη εκ νέου εξέταση του θύματος της επίμαχης αξιόποινης πράξεως.» (§ 56)

☞ Δικαίωμα προστασίας κατά την ποινική έρευνα (άρθρο 20)

Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων της υπεράσπισης και σύμφωνα με τους κανόνες της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας:

- α) η εξέταση των θυμάτων πραγματοποιείται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μετά την καταγγελία της αξιόποινης πράξης στην αρμόδια αρχή·
- β) ο αριθμός των εξετάσεων των θυμάτων περιορίζεται στο ελάχιστο και οι εξετάσεις διεξάγονται μόνο όταν είναι αυστηρά αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής έρευνας·
- γ) τα θύματα μπορούν να συνοδεύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπό τους και από πρόσωπο της επιλογής τους, εκτός αν έχει ληφθεί αιτιολογημένη απόφαση για το αντίθετο σχετικά με ένα ή και τα δύο αυτά πρόσωπα·
- δ) οι ιατρικές εξετάσεις περιορίζονται στο ελάχιστο και διενεργούνται μόνο όταν είναι αυστηρά αναγκαίο για τους σκοπούς της ποινικής διαδικασίας.

☞ Δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 21)

Μπορούν να λαμβάνονται μέτρα για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, συμπεριλαμβανομένων των προσωπικών χαρακτηριστικών του θύματος και της εικόνας των θυμάτων και των μελών της οικογένειάς τους.

Στην περίπτωση παιδιού θύματος, μπορεί να λαμβάνεται κάθε νόμιμο μέτρο για την αποφυγή της διάδοσης οιασδήποτε πληροφορίας που θα μπορούσε να οδηγήσει στην αναγνώριση του παιδιού.

Προκειμένου να προστατευθούν η ιδιωτική ζωή, η προσωπική ακεραιότητα και τα προσωπικά δεδομένα των θυμάτων, τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο του σεβασμού της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης και της ελευθερίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της πολυφωνίας τους, ενθαρρύνουν τα μέσα ενημέρωσης να λαμβάνουν μέτρα αυτορρύθμισης. → δεοντολογική συμπεριφορά έναντι θυμάτων

Άρθρο 22 - Ατομική αξιολόγηση των θυμάτων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας

- ⚖️ έγκαιρη και ατομική αξιολόγηση των θυμάτων για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας τους
- ⚖️ απόφαση αν και σε ποιο βαθμό τα θύματα θα μπορούσαν να επωφεληθούν από ειδικά μέτρα (όπως προβλέπεται στα άρθρα 23 και 24), λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση και λαμβανομένων υπόψη: α) των προσωπικών χαρακτηριστικών του θύματος, β) του είδους ή της φύσης του εγκλήματος, και γ) των περιστάσεων του εγκλήματος.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στα θύματα: → τρομοκρατίας → οργανωμένου εγκλήματος → εμπορίας ανθρώπων → βίας λόγω φύλου → βίας στο πλαίσιο στενής σχέσης → σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης ή εγκλήματος μίσους → θύματα με αναπηρίες.

Τεκμαίρεται ότι **τα παιδιά θύματα** έχουν ειδικές ανάγκες προστασίας λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση.

Η εν λόγω ατομική αξιολόγηση διενεργείται με τη στενή συμμετοχή των θυμάτων και λαμβάνει υπόψη τις επιθυμίες τους, μεταξύ άλλων στην περίπτωση που δεν επιθυμούν τη λήψη ειδικών μέτρων. Αν οι περιστάσεις που αποτελούν την βάση μιας ατομικής αξιολόγησης έχουν μεταβληθεί σημαντικά, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να επικαιροποιείται καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 22 (ατομική αξιολόγηση): «Πρέπει να προστεθεί ότι, στην περίπτωση κατά την οποία αποφασισθεί η εξέταση του θύματος από τον δικαστικό σχηματισμό υπό τη νέα του σύνθεση, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να προβούν, σύμφωνα με το άρθρο 22 της οδηγίας 2012/29, σε ατομική αξιολόγηση του θύματος αυτού προκειμένου να προσδιοριστούν οι ειδικές ανάγκες του προστασίας και, ενδεχομένως, να ληφθούν για την προστασία του τα μέτρα που προβλέπουν τα άρθρα 23 και 24 της οδηγίας αυτής.» (§ 57)

«Ως εκ τούτου, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν το θύμα παρουσιάζει, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ειδικές ανάγκες προστασίας στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.»

Άρθρο 23 – Δικαίωμα προστασίας θυμάτων με ειδικές ανάγκες προστασίας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας

A. Κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας τα θύματα έχουν στη διάθεσή τους τα ακόλουθα μέτρα:

- ☞ το θύμα εξετάζεται σε χώρους που έχουν σχεδιασθεί ή προσαρμοσθεί ειδικά για τον σκοπό αυτό·
- ☞ η εξέταση του θύματος διεξάγεται από επαγγελματίες εκπαιδευμένους για τον σκοπό αυτό ή με τη βοήθειά τους·
- ☞ κάθε εξέταση του θύματος διεξάγεται από τα ίδια πρόσωπα, εκτός αν αυτό αντίκειται στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης·
- ☞ κάθε εξέταση θυμάτων σεξουαλικής βίας, βίας λόγω φύλου ή βίας στο πλαίσιο στενών σχέσεων, εφόσον δεν διεξάγεται από εισαγγελέα ή δικαστή, διεξάγεται από πρόσωπο του ίδιου με το θύμα φύλου, εφόσον το επιθυμεί το θύμα, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η πορεία της ποινικής διαδικασίας.

B. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου τα θύματα έχουν στη διάθεσή τους τα ακόλουθα μέτρα:

- ☞ μέτρα για να εξασφαλισθεί ότι το θύμα μπορεί να συμμετέχει στην ακροαματική διαδικασία στην αίθουσα του δικαστηρίου χωρίς να είναι παρόν, κυρίως με τη χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας επικοινωνιών·
- ☞ μέτρα για να αποφεύγονται οι άσκοπες ερωτήσεις σχετικά με την ιδιωτική ζωή του θύματος που δεν έχουν σχέση με την αξιόποινη πράξη·
- ☞ μέτρα που καθιστούν δυνατή τη διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας κεκλεισμένων των θυρών.

Άρθρο 24 - Δικαίωμα προστασίας των παιδιών θυμάτων κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας

1. Εκτός από τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 23, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν το θύμα είναι παιδί:

α) στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας, κάθε εξέταση του παιδιού θύματος να μπορεί να καταγράφεται οπτικοακουστικά και οι μαγνητοσκοπημένες αυτές εξετάσεις να μπορούν να χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία κατά τη ποινική διαδικασία·

β) στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας και της ποινικής διαδικασίας, σύμφωνα με τον ρόλο των θυμάτων στο σχετικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, οι αρμόδιες αρχές να διορίζουν ειδικό εκπρόσωπο του παιδιού θύματος, όταν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, οι δικαιούχοι της γονικής μέριμνας αποκλείονται από την εκπροσώπηση του παιδιού θύματος λόγω σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ αυτών και του παιδιού θύματος ή στην περίπτωση που το παιδί θύμα είναι ασυνόδευτο ή ζει χωριστά από την οικογένειά του·

γ) όταν το παιδί θύμα δικαιούται συνήγορο, δικαιούται να έχει νομικές συμβουλές και νομικό εκπρόσωπο, ο οποίος ενεργεί εξ ονόματός του, σε διαδικασίες όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρξει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του παιδιού θύματος και των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.

Οι δικονομικοί κανόνες για τις μαγνητοσκοπήσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο α) και τη χρήση τους καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο.

2. Όταν η ηλικία του θύματος είναι αβέβαιη και υπάρχουν λόγοι να πιστεύεται ότι πρόκειται για παιδί, τεκμαίρεται ότι το θύμα είναι παιδί για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας.

PRESERVERE

Προβληματική πρόσβαση θυμάτων της εγκληματικότητας σε εξειδικευμένους επαγγελματίες

- ❑ Το ζήτημα αυτό αφορά τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης και τους επαγγελματίες μεταφραστές και διερμηνείς. Υπάρχει έλλειψη επαγγελματιών μεταφραστών και διερμηνέων (άρθρο 5).
- ❑ Η πρόσβαση σε συγκεκριμένα δικαιώματα - διερμηνεία και μετάφραση (άρθρο 7) και δικαιώματα των θυμάτων που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος (άρθρο 17) - παρεμποδίζεται λόγω αντικειμενικών δυσχερειών.
- ❑ Οικονομικά ζητήματα επηρεάζουν άμεσα την πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης (άρθρο 8) και στο δικαίωμα νομικής συνδρομής (άρθρο 13).
- ❑ Η εκπαίδευση των επαγγελματιών που εργάζονται με θύματα εγκλημάτων είναι απαραίτητη για την εφαρμογή των άρθρων 6 (λήψη πληροφοριών σχετικά με την υπόθεση), 10 (δικαίωμα ακρόασης) και 22 (ατομική αξιολόγηση) και για τον εντοπισμό και την προστασία των θυμάτων με ειδικές ανάγκες προστασίας.

Βασικές προκλήσεις σχετικά με την προστασία των θυμάτων στην ΕΕ

- ❑ **Θύματα ενδοοικογενειακής βίας:** η παροχή αποτελεσματικής βοήθειας παρακωλύεται από πλήθος πρακτικών και νομικών εμποδίων. Η **κατάσταση πανδημίας** ήταν ένας παράγοντας που επιδείνωσε τη θέση των θυμάτων με ειδικές ανάγκες.
- ❑ **Τρομοκρατία:** παραμένει μείζον ζήτημα σε πολλά κράτη της ΕΕ.
- ❑ **Μετανάστες και αιτούντες άσυλο:** οι υπήκοοι τρίτων χωρών παραμένουν εκτεθειμένοι στην εγκληματικότητα, αντιμετωπίζουν πρακτικά και νομικά εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και σε υπηρεσίες υποστήριξης και τελούν σε ευάλωτη κατάσταση. Παράλληλα, παρατηρείται αύξηση των εγκλημάτων μίσους και της ξενοφοβίας.
- ❑ **Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία:** Ο πόλεμος κατέστρεψε τις ζωές των ανθρώπων, αφήνοντας πίσω του θάνατο και θύματα. Η νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων θα διασφαλίσει την ικανοποίηση των ειδικών αναγκών των θυμάτων που διαφεύγουν από τον πόλεμο, όπως το δικαίωμα σε συνδρομή, υποστήριξη και προστασία.

Καλύπτει η Οδηγία τα νομικά πρόσωπα;

- Στην έννοια του θύματος, για τους σκοπούς της απόφασης-πλαisiού 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, δεν περιλαμβάνονται νομικά πρόσωπα που έχουν υποστεί άμεση ζημία από παραβιάσεις του ποινικού δικαίου σε κράτος μέλος (C-467/05, Dell'Orto, C-205/09, Eredics).
- Όσον αφορά την Οδηγία, το ΔΕΕ έκρινε ότι αυτή δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση των νομικών προσώπων ή στην περίπτωση του Δημοσίου, ακόμη και αν το εθνικό δίκαιο τους προσδίδει την ιδιότητα του ζημιωθέντος στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας (C-603/19 Ποινική διαδικασία κατά TG και UF § 46).
- Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν να εφαρμόσουν τα πρότυπα που θεσπίζει η Οδηγία και στην περίπτωση των νομικών προσώπων.

Είναι υποχρεωτική η αποκαταστατική δικαιοσύνη;

- Το ΔΕΕ, κατά την ερμηνεία του άρθρου 10 της απόφασης-πλαisiού 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την ποινική μεσολάβηση, επιβεβαίωσε ότι τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να προβλέπουν υπηρεσίες μεσολάβησης/αποκαταστατικής δικαιοσύνης για όλες τις αξιόποινες πράξεις (αποφάσεις ΔΕΕ στις υποθέσεις C-205/09 Eredics και συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-483/09 και C-1/10 Gueye/Sanchez).

Άλλες πράξεις ενωσιακού δικαίου στον τομέα των δικαιωμάτων των θυμάτων

- ☞ Οδηγία για την αποζημίωση: Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων
- ☞ Κανονισμός (ΕΕ) 606/2013 για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις
- ☞ Οδηγία 2011/99/ΕΕ περί της ευρωπαϊκής εντολής προστασίας

Άλλες πράξεις ενωσιακού δικαίου για θύματα συγκεκριμένων ειδών αξιόποινων πράξεων

- ☞ Άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ που συμπληρώνουν την οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων και βασίζονται σ' αυτήν
- ☞ Θύματα τρομοκρατίας: Οδηγία (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου
- ☞ Θύματα εμπορίας ανθρώπων: Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου
- ☞ Ανήλικα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης: Οδηγία 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου
- ☞ Θύματα απάτης που αφορά τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών: Οδηγία (ΕΕ) 2019/713 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για την καταπολέμηση της απάτης και της πλαστογραφίας μέσω πληρωμής πλην των μετρητών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/413/ΔΕΥ του Συμβουλίου, PE/89/2018/REV/3

Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025)

Το 2020, η Επιτροπή δημοσίευσε για πρώτη φορά τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025). Βασικός στόχος της στρατηγικής είναι να διασφαλιστεί ότι όλα τα θύματα όλων των εγκλημάτων είναι σε θέση να ασκήσουν πλήρως τα δικαιώματά τους, ανεξάρτητα από το πού στην ΕΕ ή υπό ποιες συνθήκες διαπράχθηκε το έγκλημα.

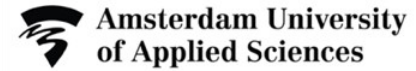
Στις βασικές προτεραιότητες περιλαμβάνονται: i) η αποτελεσματική επικοινωνία με τα θύματα και η παροχή ασφαλούς περιβάλλοντος για την καταγγελία εγκλημάτων από αυτά· ii) η βελτίωση της παροχής υποστήριξης και προστασίας στα πλέον ευάλωτα θύματα· iii) η διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε αποζημίωση· iv) η ενίσχυση της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ όλων των σχετικών φορέων· και v) η ενίσχυση της διεθνούς διάστασης των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Άλλες συναφείς στρατηγικές της ΕΕ: Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025, Στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού, Στρατηγική για την ευρωπαϊκή δικαστική κατάρτιση, Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ, Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025, Επικαιροποιημένο πλαίσιο ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030, Στρατηγική για την Ένωση Ασφάλειας, Στρατηγική για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων, Στρατηγική για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών

Ανάληψη πρωτοβουλίας για τη θέσπιση νέας νομοθεσίας σε επίπεδο ΕΕ

Την 8η Μαρτίου 2022, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση οδηγίας για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ οικείων βίας: Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ οικείων βίας, COM/2022/105 final

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ

preservere-eu-project

